

Haroldo Arthurov Cyfrowe, sygn. 1-A-2558

Wiktor Józef Podoski (1895 – 1960)

Urodził się 2 kwietnia 1895 w majątku Antoniny na Ukrainie w rodzinie ziemiańskiej Podoskich h. Junosza. Był synem Leona i Oktawii Walentyny z Dąbrowskich. Zmarł 2 sierpnia 1960 w Ottawie, Ontario, Kanada i spoczywa w grobie rodzinnym na Notre-Dame Cemetery w Ottawie. Ułan i oficer 1 p. Ułanów Krechowieckich. Uczestnik wojny o granice po odzyskaniu Niepodległości i wojny polsko-sowieckiej 1920-1921. Pracownik Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP i lektor jęz. angielskiego. Polski dyplomata, Konsul Generalny i pierwszy w historii Poseł Nadzwyczajny i Pełnomocny Rzeczypospolitej Polskiej w Kanadzie. Pracownik rządu federalnego Kanady, działacz polonijny i twórca Szkoły Polskiej w Ottawie. Miłośnik malarstwa i sztuki. Publicysta i orędownik sprawy polskiej po II wojnie

Wykształcenie

Wiktor Podoski ukończył w 1913 prywatne Gimnazjum gen. Pawła Chrzanowskiego w Warszawie i w tym samym roku wyjechał do Wielkiej Brytanii. Studiował na wydziale mechanicznym w Royal Technical College i na uniwersytecie w Glasgow. w Szkocji. Wybuch I wojny światowej zastał go w rodzinnym domu. W latach dwudziestych studiował też w London School of Economics and Political Science.

Wojna o granice 1918-1921

Okres życia obejmujący 1914-1918 nie jest znany. W roku 1918 przedostał się z Ukrainy do Polski i 9 XII tegoż roku wstąpił ochotniczo do 1 pułku Ułanów Krechowieckich, z którym wziął

udział w walkach polsko-ukraińskich i w wojnie polsko-sowieckiej. Pod koniec 1920 r. ukończył kurs w Oficerskiej Szkole Jazdy w Grudziądzu i 23 XII tego roku przeszedł do rezerwy jako podchorąży kawalerii.

Okres międzywojenny

Od 15 I 1922 Podoski pracował jako pomocnik attaché wojskowego w Polskiej Misji Wojskowej przy Poselstwie RP w Londynie i równocześnie studiował w London School of Economics and Political Science. Studiów nie zdążył jednak ukończyć, ponieważ w październiku 1925, został odwołany do Warszawy, gdzie rozpoczął pracę w Departamencie Politycznym Min. Spraw Zagranicznych (MSZ) i 1 VII 1926 został tam referendarzem. W tym czasie wykładał język angielski w Wyższej Szkole Handlowej. Od 15 VIII 1928 do 31 III 1929 był sekretarzem Poselstwa RP w Moskwie. W okresie od 1 V 1929 do 1 XI 1931 przebywał w Waszyngtonie jako sekretarz Poselstwa (od lutego 1930 Ambasady) RP.

Po powrocie do Centrali MSZ pracował w Wydziale Zachodnim Departamentu Politycznego w charakterze referendarza. 1 VIII 1934 został radcą, a 1 II 1935 kierownikiem Referatu Anglosaskiego w Wydziale Zachodnim MSZ. Był też egzaminatorem języka angielskiego w MSZ. Poświęcił sztuce przemawiania (retoryce) cykl wykładów w MSZ. Miał zainteresowania artystyczne. Organizował znane szopki polityczne MSZ. Utrzymywał bliskie kontakty z grupą malarską Bractwo Św. Łukasza w Warszawie. Na krótko przed wybuchem drugiej wojny światowej Podoski otrzymał nominację (z dn. I X 1939) na stanowisko Konsula Generalnego RP w Ottawie.

II wojna światowa

Przed samym wybuchem wojny 24 VIII 1939 został zmobilizowany do swojego macierzystego 1 pułku Ułanów Krechowieckich w stopniu porucznika kawalerii, ale został po czterech dniach odwołany do MSZ do Warszawy i stąd wyjechał na placówkę do Kanady. Placówkę objął 1 XI 1939 i kierował nią jako Konsul Generalny RP do 27 III 1942. Z tym dniem został mianowany pierwszym w historii Posłem Nadzwyczajnym i Pełnomocnym RP w Kanadzie. Po odwołaniu z tego stanowiska przybył pod koniec 1944 r. do Centrali MSZ w Londynie, gdzie został kierownikiem Wydziału Amerykańskiego i tę funkcję pełnił do początku lipca 1945.

Wiktor Podoski podczas swego urzędowania w Ottawie jako Konsul RP, a potem jako Poseł (czyli obecnie Ambasador) przyczynił się do sprowadzenia w latach 1941-42 ok. 150 polskich Żydów do Kanady (niektóre źródła podają o wiele wyższą ich liczbę być może obejmującą też uchodźców po wojnie). W latach 1941-1943 przyczynił się do przyjazdu ok. 400 polskich inżynierów i techników oraz polskich naukowców do Kanady dla wsparcia kanadyjskiego przemysłu wojennego. Znając dobrze stosunki w Kanadzie odegrał ważną rolę w przygotowaniu terenu dla polskiej masowej emigracji po II wojnie światowej.

Po wojnie w Kanadzie

Po odwołaniu uznania dla rządu RP premiera Tomasza Arciszewskiego przez zachodnich aliantów, Podoski wyjechał z Londynu i udał się do Kanady, gdzie pozostał już do swojej śmierci. Był pełnomocnikiem na Kanadę Rady Osiedleńczej Polaków. W latach 1945–60 Podoski był pracownikiem rządu kanadyjskiego w dziale ubezpieczeń społecznych. Był mocno zaangażowany w życie Polonii kanadyjskiej, szczególnie troszczył się o rozwijanie wśród młodzieży tradycji i kultury polskiej. Popierał sobotnie szkoły polskie i założył w roku 1955 sobotnią Szkołę Polską w Ottawie. Był współtwórcą i przez pewien czas kierownikiem Teatru Polskiego w Ottawie. Prowadził szeroką działalność publicystyczną. Pisał liczne artykuły i listy otwarte o tematyce politycznej i o ważnych wydarzeniach kulturalnych. Wygłaszał przemówienia radiowe w różnych miastach Kanady i w Nowym Jorku. Po październiku 1956 był rzecznikiem zwrotu ówczesnej Polsce skarbów wawelskich przechowywanych w Kanadzie w imieniu legalnego rządu polskiego na wychodźstwie. Był też długoletnim członkiem Canadian Citizenship Council.

Odnaczenia, nagrody i wyróżnienia

Nie jest znana lista odznaczeń i nagród przyznanych Wiktorowi Podoskiemu. W MSZ jest notatka o przyznaniu mu w 1938 Złotego Krzyża Zasługi. Przypuszczalnie posiadał też Medal za Wojnę 1919-1921 jako jej uczestnik oraz inne odznaczenia. Stowarzyszenie Techników Polskich w Kanadzie (STP) przyznało mu tytuł Członka Honorowego. Był także Członkiem Honorowym Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Kanadzie (SPK).

Publikacje

Wiktor Podoski pozostawił po sobie znaczący dorobek publicystyczny w jęz. polskim i w jęz. angielskim. Publikował m.in. przed wojną w piśmie *Polityka Narodów*:

W. Podoski - *Nowy ład Roosevelta*, Warszawa 1936 (odb. w postaci broszury w 1936)

W. Podoski - *Imperium Brytyjskie. Rozwój ustroju konstytucyjnego*, Warszawa 1938 (odb. w 1938)

Mieszkając w Kanadzie publikował liczne artykuły publicystyczne w londyńskich *Wiadomościach*, oraz w polonijnych pismach kanadyjskich: *Głos Polski* i *Związkowiec*.

Wydał szereg broszur m.in. w jęz. angielskim:

W. Podoski – *General Sikorski – Personal Reminiscences*, Kingston 1946

W. Podoski – *Paderewski – A Personal Tribute*, Kingston 1948/49

Oraz w jęz. polskim:

W. Podoski – *Młodość a My*, Ottawa 1959

Oto znaczący fragment z tej ostatniej pozycji:

Trzeba dużego trudu i wiele dobrej woli, aby zaszczerpić w młode umysły i serca choć odrobiny tej Polskości – przy oporach i graniczeniach czasu, przy wątpliwościach podsycanych przez niektórych Polaków („Czy to w ogóle potrzebne?”) – żeby w tym oceanie anglosaskim czy innym znalazło się miejsce na polską wysepkę. Kiedyś może stanie się ona ostoją rozbitka z burzliwego morza. A może nadejdą czasy, kiedy znajomość naszej wiedzy i mowy okaże się „potrzebna”. Albo, jak mówi Wierzyński: „Ziemia zaśpiewa w ich Mowie” ...

Rodzina

Wiktor Podoski pojął za żonę Kanadyjkę Muriel Crocket. Mieli jedyną córkę Cecile (zam. Sangster). Wiktor i Muriel Podoscy spoczywają we wspólnym grobie na cmentarzu Notre-Dame w Ottawie, gdzie są też pochowane dwie siostry Wiktora: Julia i Cecylia.

Grób Wiktora Podoskiego (1895-1960), Posła Nadzwyczajnego i Min. Pełnomocnego Rzeczypospolitej Polskiej (1939-1944) w Kanadzie, założyciela Szkoły Polskiej w Ottawie (fot. L. Bąkowska)

Bibliografia

Aleksander Maciej Jabłoński - *Uroczyste upamiętnienie zasłużonych Polaków na cmentarzu Notre-Dame w Ottawie z okazji 77-tej rocznicy inwazji Niemiec hitlerowskich i Rosji Sowieckiej na Polskę* – manuskrypt, Ottawa, 18 IX 2016.

Wiktor Józef Podoski – hasło w Internetowym Polskim Słowniku Biograficznym (iPSB) -
<http://ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/wiktor-jozef-podoski>

Fotografia archiwalna Wiktora Podoskiego (lata trzydzieste – Narodowe Archiwum Cyfrowe (NAC)

Fotografia grobu - L. Bąkowska (arch. Oskar Halecki Institute in Canada)

/AMJ/

© 2017 Oskar Halecki Institute in Canada